

มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการระบาดของ โรคใบด่างมันสำปะหลัง

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

กรมส่งเสริมการเกษตร

มาตรการเฝ้าระวังการระบาดของโรคใบต่างมันสำปะหลัง

- ❖ มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันก่อนเกิดการระบาด
- ❖ มาตรการแจ้งเตือนภัยกรณีเกิดการระบาด
- ❖ มาตรการป้องกันและควบคุมการระบาด
- ❖ มาตรการให้ความช่วยเหลือ

มาตรการเฝ้าระวังและป้องกันก่อนเกิดการระบาด

- ❖ **สร้างการรับรู้**ให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกร เพื่อการเตรียมการเฝ้าระวัง (กรมส่งเสริมการเกษตร /สนง.กษอ./สนง.กษจ.)
- ❖ **สุ่มสำรวจแปลง** เป็นประจำทุกสัปดาห์ (เกษตรกร/ศจช.)
- ❖ หากพบต้นมันสำปะหลังแสดงอาการของโรคใบด่างให้**แจ้งสำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัด** ทราบ เพื่อ**สำรวจและเก็บตัวอย่าง**ต้นมันสำปะหลังที่แสดงอาการของโรคส่ง**กรมส่งเสริมการเกษตร** เพื่อตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น และส่ง**ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่**
- ❖ **กรมส่งเสริมการเกษตร** ส่งตัวอย่างให้กรมวิชาการเกษตรพิสูจน์โรค และรายงานผลให้ **สนง.กษจ.ทราบ** เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรการแจ้งเตือนภัยกรณีเกิดการระบาด

กรณีพบต้นมันสำปะหลังแสดงอาการของโรคใบด่าง และมีการยืนยันการเป็นโรค ให้ สนง.กษจ./สนง.กษอ.แจ้งเตือนภัยทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ เช่น หอกระจายข่าว ประจำหมู่บ้าน วิทยุชุมชน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ป้ายประชาสัมพันธ์ และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

1. การป้องกันไม่ให้เกิดการระบาด

- ❖ ห้ามนำเข้าท่อนพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ของมันสำปะหลัง
- ❖ ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงมันสำปะหลัง อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- ❖ ใช้ท่อนพันธุ์สะอาด
- ❖ กำจัดแมลงพาหะ เช่น แมลงหวี่ขาวยาสูบ
- ❖ ฝ้าระวังพืชอาศัยของเชื้อไวรัสใบด่างมันสำปะหลัง (สับุดำ ละหุ่ง) และพืชอาศัยของแมลงหวี่ขาวเป็นพาหะนำโรค บริเวณรอบๆ หรือในแปลงปลูกมันสำปะหลัง (กระเพรา โหระพา ผักชีฝรั่ง พริก มะเขือ ฝรั่ง และพืชตระกูลถั่ว)

มาตรการป้องกันและควบคุมการระบาด

2. การควบคุมไม่ให้เกิดการระบาดขยายพื้นที่

- ❖ หากพบต้นมันสำปะหลังที่มีลักษณะอาการคล้ายโรคใบด่างให้ขุดหรือถอนต้นมันสำปะหลังแจ้งกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อดำเนินการตรวจสอบและประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยทันที
- ❖ หลีกเลี่ยงการขนย้ายท่อนพันธุ์จากแหล่งที่พบการระบาดของโรคหรือแหล่งที่พบอาการของโรค ไปสู่แหล่งปลูกอื่น
- ❖ พ่นสารเคมีกำจัดแมลงหมีขาว
- ❖ ผลิตขยายและปล่อยศัตรูธรรมชาติที่เป็นปฏิปักษ์กับแมลงหมีขาวยาสูบแบบครอบคลุมพื้นที่ เช่น แมลงช้างปีกใส

3. มาตรการทางกฎหมาย (กรมวิชาการเกษตร – ประกาศเขตกักกันพืช ตาม พ.ร.บ.กักพืช ม.17)

1. สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและชุมชน โดยถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการศัตรูพืช ให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และผู้นำชุมชน เพื่อนำไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรในชุมชนต่อไป
2. กรณีเกิดความเสียหายจากการระบาดของโรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลัง พิจารณาดำเนินการให้ความช่วยเหลือ เช่น สนับสนุนท่อนพันธุ์ปลอดโรค พืชทดแทนเพื่อใช้เพาะปลูกในฤดูกาลใหม่ ศัตรูธรรมชาติ หรือสารชีวภัณฑ์ที่ใช้กำจัดแมลงพาหะ และปัจจัยอื่นๆ ที่มีความจำเป็น
3. กรณีเกิดความเสียหายสิ้นเชิงจากการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลัง ดำเนินการตามขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลัง (ก.มหาดไทย ประกาศเขตภัยพิบัติ)

เกษตรกร/สมาชิก ศจช.

- ไม่นำเข้า ไม่ใช้ท่อนพันธุ์จากต่างประเทศหรือไม่ทราบแหล่งที่มา
- สำรวจแปลงสม่ำเสมอทุกสัปดาห์ หากพบอาการคล้ายโรคใบต่าง
  - เก็บตัวอย่างตามวิธีการแนะนำ
  - ส่งตัวอย่างไปยังสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัดใกล้บ้าน
- กำจัดแมลงหิวข้าวยาสูบไม่ให้ระบาดในแปลง

สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด

- **ให้คำแนะนำ**เกษตรกรในการสำรวจและจัดการแปลงอย่างถูกต้อง
- **ติดตามข้อมูล**การสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์และ**รายงาน**กรมส่งเสริมการเกษตรทุกสัปดาห์
- **ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้** ในการเฝ้าระวังและป้องกันการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลังในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ
- **รับตัวอย่าง**มันสำปะหลังจากเกษตรกรแบ่ง 2 ส่วนส่ง
  - 1) กรมส่งเสริมการเกษตรโดยด่วน
  - 2) ส่ง ศทอ.และ**รายงาน**ต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช

- วางแผนการปลูกมันสำปะหลังปลอดเชื้อเพื่อการทดสอบโรค
- **รับตัวอย่าง**มันสำปะหลังจากสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด
- ตรวจสอบการติดเชื้อโรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลังเบื้องต้น/
ศึกษาการพัฒนาโรคจากท่อนพันธุ์
- **รายงานผลการตรวจสอบต่อกรมส่งเสริมการเกษตร** โดยด่วน
- **วางแผนการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ**ที่เป็นปฏิปักษ์กับแมลงหิวข้าวยาสูบ
ได้แก่ **แมลงช้างปีกใส** และ **ด้วงเต่าตัวห้า** เพื่อการป้องกันในพื้นที่เสี่ยง
- **ประชาสัมพันธ์** สร้างการรับรู้ ในการเฝ้าระวังและป้องกันการระบาดของ
โรคใบด่างมันสำปะหลังในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร

- **ประสานงาน**หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารสถานการณ์การระบาด
- **แจ้งพิกัด**การสำรวจพบตัวอย่างต้องสงสัยแก่ กรมวิชาการเกษตร เพื่อลงพื้นที่เก็บตัวอย่าง กำจัดตัวอย่างต้องสงสัย
- **ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้** (ประชุม อบรม สัมมนา)ในการเฝ้าระวังและ
ป้องกันการระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลังผ่านช่องทางต่างๆ แก่
เจ้าหน้าที่/เกษตรกร
- **ติดตามและวิเคราะห์ข้อมูล**จากการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ และ
ผลการตรวจสอบการติดเชื้อเบื้องต้น **รายงาน**กรมส่งเสริมการเกษตร ทุกสัปดาห์

เกษตรกร/เจ้าหน้าที่

พบอาการต้องสงสัย

สำนักงานเกษตรอำเภอ/เกษตรจังหวัด

ส่งตัวอย่างด่วน

กรมส่งเสริมการเกษตร (กอป.)

ส่งต่อตัวอย่าง

กรมวิชาการเกษตร (ส่วนกลาง)

ฝังกลบทุกส่วนของต้นที่พบอาการ

ติดตามสถานการณ์ทุกๆ 2 สัปดาห์

ลูกกลาม

ฝังกลบทุกส่วนของต้นที่พบอาการ

ศูนย์ส่งเสริม
เทคโนโลยีการเกษตรด้าน
อารักขาพืช

กำจัดแมลงหิวข้าวยาสูบ

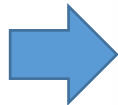

สำรวจเพิ่มรัศมี 5 กม.

ห้ามเคลื่อนย้ายท่อนพันธุ์

การเก็บ-ส่งตัวอย่าง

ใส่ถุงพลาสติก / มัดยาง

แบบเก็บตัวอย่างต้องสงสัย
-โรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลัง-

พันธุ์.....อายุพืช.....ขนาดแปลง.....ไร่

ชื่อ-สกุล เกษตรกรเจ้าของแปลง.....
ชื่อ-สกุล ผู้เก็บตัวอย่าง.....วันที่.....เดือน.....ปี.....
ที่ตั้งแปลง.....

พิกัดภูมิศาสตร์.....
ลักษณะการระบาดของพืชชนิดนี้แสดงอาการ ต้นแปลง เป็นหย่อมๆ เป็นแถว
การพบและแพร่กระจายสาเหตุพบในแปลง พบ จำนวน.....ตัว โคนใบ

สำหรับเจ้าหน้าที่รับตัวอย่าง (ส่งกรม/มทส.)
สำนักงานเกษตรอำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่รับตัวอย่าง วันที่.....เดือน.....ปี.....
เจ้าหน้าที่รับตัวอย่าง.....ตำแหน่ง.....
สภาพตัวอย่าง.....

การนำคืนมอบไปยังต้นแม่เกษตรกร.....

สำหรับเจ้าหน้าที่รับตัวอย่าง (ส่งอ.)
ชื่อ.....
วันที่รับตัวอย่าง วันที่.....เดือน.....ปี.....
เจ้าหน้าที่รับตัวอย่าง.....ตำแหน่ง.....
สภาพตัวอย่าง.....

ผลการตรวจสอบเบื้องต้น.....วันที่ออกผลการตรวจ.....
ผู้ตรวจ.....ตำแหน่ง.....

- รวมใส่ถุงใหญ่ขึ้น
- เขียนรายละเอียดตามแบบเก็บตัวอย่างต้องสงสัย
- ใส่แบบๆในถุง มัดปากถุง
- นำส่งสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัดในพื้นที่
- หากไม่สามารถส่งตัวอย่างได้ทันทีให้เก็บในที่เย็น

แบบเก็บตัวอย่างต้องสงสัย
“โรคไวรัสใบด่างมันสำปะหลัง”

พันธุ์.....อายุพืช.....ขนาดแปลง.....ไร่
ชื่อ-สกุล เกษตรกรเจ้าของแปลง.....
ชื่อ-สกุล ผู้เก็บตัวอย่าง.....วันที่.....เดือน.....ปี.....
ที่ตั้งแปลง.....
พิกัดภูมิศาสตร์.....
ลักษณะการกระจายตัวของพืชที่แสดงอาการ ทั่วแปลง เป็นหย่อมๆ เป็นแถว
การพบแมลงหรือชาวายุาสุพาหะในแปลง พบ จำนวน.....ตัว ไม่พบ

สำหรับเจ้าหน้าที่รับตัวอย่าง (สง.ภชอ./ภชจ.)
สำนักงานเกษตรอำเภอ.....จังหวัด.....
วันที่รับตัวอย่าง วันที่.....เดือน.....ปี.....
เจ้าหน้าที่ผู้รับตัวอย่าง.....ตำแหน่ง.....
สภาพตัวอย่าง.....
การให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่เกษตรกร.....

สำหรับเจ้าหน้าที่รับตัวอย่าง (ศทอ.)
ศทอ. ....
วันที่รับตัวอย่าง วันที่.....เดือน.....ปี.....
เจ้าหน้าที่ผู้รับตัวอย่าง.....ตำแหน่ง.....
สภาพตัวอย่าง.....
ผลการตรวจสอบเบื้องต้น.....วันที่ออกผลการตรวจ.....
ผู้ตรวจ.....ตำแหน่ง.....

ส่วนที่ 1

เกษตรกร/ผู้เก็บตัวอย่าง
กรอกข้อมูล

ส่วนที่ 2

สำนักงานเกษตรฯ ผู้รับตัวอย่าง
กรอกข้อมูล

ส่วนที่ 3

ศทอ. กรอกข้อมูล เมื่อได้ผลการวินิจฉัย
เบื้องต้นให้ส่งสำเนาเอกสาร (file)
มายัง กรมส่งเสริมการเกษตร (กอป.)